

La secessió des del centre

ASSAIG

XAVIER FILELLA

Daniele Conversi, *La desintegració de Iugoslàvia*.
Editorial Afers.
Catarroja, 2000.

Editorial Afers presenta amb el títol *La desintegració de Iugoslàvia* un conjunt d'articles publicats en diferents revistes o llibres col·lectius per Daniele Conversi, professor a la Universitat de Lincolnshire en el Regne Unit, estudiós de l'origen dels conflictes ètnics i autor del llibre *The Basques, the Catalans, and the Spain: alternative routes to nationalism mobilization* (1997). El volum, que ofereix una anàlisi innovadora del procés de desintegració iugoslau, examina tant les variables internes que van conduir a la Guerra dels Balcans com els factors internacionals que, en opinió de l'autor, van contribuir decisivament al conflicte. En el primer capítol, l'autor exposa algunes de les teories que expliquen la creació i manteniment de les fronteres i explica, en contra de les tesis més usuals, l'aparició dels nacionalismes ètnics com una conseqüència del fracàs de l'Estat en la descentralització de les seves institucions. Tot seguit, exposa la dinàmica seguida pel nacionalisme serbi en la Guerra dels Balcans. El cas iugoslau serveix a Daniele Conversi per explicar el paper de la violència en la generació de fronteres quan les diferències culturals són escasses. Les guerres a l'antiga Iugoslàvia

OLEG POPOV / REUTERS

La Guerra dels Balcans ha estat analitzada per Daniele Conversi

entre poblacions culturalment afins són una prova, en opinió de l'autor, de la relació que hi ha entre violència i la no existència d'una cultura distintiva prou arrelada.

CONTRA L'ANÀLISI HABITUAL

L'explicació de Conversi contradiu, d'altra banda, l'anàlisi habitual que presenta la desintegració iugoslava com el resultat d'un conflicte entre repúbliques secessionistes i un Estat unitari. Per contra, l'autor italià desenvolupa el model de secessió des del centre que argumenta a partir de les actuacions del nacionalisme serbi. A Sèrbia, explica,

havia sorgit a partir del 1986 un fort moviment nacionalista que es va apoderar de l'Estat central i de l'important exèrcit iugoslau. D'aquesta manera, tot i mantenir una retòrica formalment unitarista, a partir de l'arribada al poder de Slobodan Milosevic es van anar bandejant els elements més iugoslavistes de l'administració central i de l'exèrcit. Iugoslàvia començava així a tenir significats oposats per serbis i no-serbis. Mentre per aquests era una federació dels pobles eslaus del sud, per als nacionalistes serbis era una incipient Gran Sèrbia.

La segona part del llibre

tracta dels diferents papers desenvolupats pels actors internacionals en el conflicte balcànic i, especialment, exposa les polítiques estrangeres alemanya i britànica en les primeres fases de la conflagració. L'autor italià contraposa la política alemanya amb la serbofilia manifesta de França, els Estats Units i, en particular, del Regne Unit. En aquest sentit, analitza les repercussions del reconeixement d'Eslovènia i Croàcia com a Estats independents per part d'Alemanya. El reconeixement alemany va ser interpretat, explica, com una conspiració per dominar Eu-

ropa i va rebre l'acusació de ser la causa que va atiar el conflicte. L'autor documenta la inconsistència d'aquesta afirmació i explica que precisament en la tragèdia de Bòsnia hi va influir l'actitud indecisa dels Estats occidentals. Conversi concreta les raons del reconeixement alemany d'Eslovènia i Croàcia, repassa el paper d'Alemanya a Europa després de la seva reunificació i denuncia l'obsessió per les fronteres estatals per part de la comunitat internacional. Finalment, dedica el darrer capítol a exposar l'actitud britànica envers la Guerra dels Balcans. D'aquesta manera, detalla les raons històriques de la serbofilia britànica i subratlla la creença britànica, emmarcada pel seu antieuropeisme, que una Iugoslàvia forta podria contenir la força d'Alemanya. Una breu referència a la qüestió de Bòsnia serveix a l'autor per finalitzar el llibre. La referència, però, no és gens banal i amb ella ens fa veure que el conflicte bosnià representa un tipus de futur. En opinió de Conversi, hi ha un estret paralelisme entre la societat bosniana i les societats multiètniques que s'estan configurant a l'Europa occidental. En aquest sentit, les seves paraules constitueixen una advertència cap a les polítiques assimilacionistes que, de fet, no fan més que conduir a una radicalització de les identitats. Així, doncs, *La desintegració de Iugoslàvia* no és només un llibre sobre el conflicte balcànic, sinó també una encertada reflexió sobre l'esdevenir d'Europa.

NARRATIVA

Ignasi Ribó, *També somien els búfals*. Empúries.
Barcelona, 2001.

Ignasi Ribó és un jove economista barceloní que ha viatjat per Europa, Amèrica i Àsia i que, pels lectors catalans, és conegut per haver estat el guanyador del Premi Joan Santamaria 2000 de teatre amb l'obra *Clara de nit*. El fet que hagi viatjat és interessant perquè *També somien els búfals*, la seva primera novel·la, és, entre altres coses, una novel·la de viatges.

La primera cosa que destaca de la novel·la és la gran quantitat d'elements diversos (tècnics, estilístics, narratius) que Ribó ha sabut posar en joc. Sorpren, d'entrada, la crida d'Ausiàs March a l'inici de la primera part de la novel·la ("Axí com cell qui'n lo somni's delita"), que dona la mesura del que serà, en gran part, el model de ficció que es crearà a partir d'ara. Per alguna cosa, molt al començament del pe-

riple del protagonista i al bell mig de la Rambla barcelonina, una vident recorda que "*la vida é una perra. Pero siempre quedang lo sueño...*".

Al llarg de les 250 pàgines del llibre es combinen fragments descriptius amb altres de lírics, humorístics i amb els estrictament narratius. És bo destacar-ne l'equilibri aconseguit entre els aspectes més cruels i els passatges més còmics, que ajuden a passar l'amargor d'alguns moments molt durs. Però amb el que hom queda més gratament fascinat és amb els fragments lírics, alguns de bellíssims: "El sol s'enfilava lentament, descobrint la superfície d'aquesta pell que el temps no havia arribat a marcir i on la nit havia deixat les restes esventrades i vermelles d'algunes figures moixes, tendres com ferides".

Un narrador en primera

persona va cabdellant la història d'un personatge ben singular que fuig de casa amb 12 anys per poder viure lliurement. En Cesc Mateu, el búfal que no pot viure en captivitat i que vol ser poeta, viu els anys d'infància a Girona. Allà descobreix la seva frustrada sexualitat, primer amb la Mariona, i, després, amb la seva professora de francès, a qui assetja d'una forma animal. És un element més d'una distorsionada educació d'algú que, en començar la novel·la, confessa que es vol mort: "En el moment que vaig decidir suïcidar-me, la vida se'm va fer, de cop, molt més suportable".

UNA CAIXA DE SORPRESES

A partir d'aquí la trama narrativa és una caixa de sorpreses en què el narrador demostra una capacitat ima-

ginativa desbordant. No ens costa deixar-nos portar per una prosa excel·lent i un lèxic poderosíssim: "En algun moment incert, un moment en què el món trontollava com un vaixell dins un huracà, en aquell moment que seria impossible de fixar amb precisió, esberlada la voluntat i ofegat l'ànim, en aquell moment vaig naufragar". La diversitat d'històries es respon amb una diversitat tècnica que recorre, fins i tot, al collage. Algun capítol podria funcionar independentment, com el sisè de la primera part, en què, tallant per uns moments el descomunal broll narratiu, coneixem en Feliu, l'home gris, ànima de L'Aurora. O bé el capítol vuitè de la segona part, escrit en clau teatral, que parodia els *reality shows* televisius. La novel·la s'estructura en dues

parts, *ante meridiem* i *post meridiem*, que es corresponen amb les etapes de formació i acció del protagonista. Tot això en un to de confessió inquietant, amb un narrador que no dubta en diversos moments de la novel·la de dirigir-se directament al lector per advertir-nos o prevenir-nos del que succeirà.

GIRS ARGUMENTALS

Com bé diu un dels personatges: "Tots podem ser dolents si ningú no ens dona oportunitats". Com a escriptor, Ignasi Ribó aprofita amb escreix l'oportunitat que ha tingut amb la publicació de la seva primera novel·la, i malgrat que algú pugui pensar (jo m'hi incloc) que alguns girs i decisions argumentals no estan a l'alçada de les circumstàncies (en Buffalo Big és el nom artístic d'en Cesc Mateu, transformat als EUA en *superstar* del porno videogràfic a sou de la màfia dels Catalanotto), cal respectar-les i gaudir dels moments que són més feliços del llibre. Esperem continuar trobant-los en les seves properes novel·les.

Buffalo Big

FRANCESC GUERRERO I BORRULL